

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII, MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

AGENȚIA NAȚIONALĂ ASISTENȚĂ SOCIALĂ

01/04/2020

Raport pentru anul 2019 cu privire la implementarea Programului național de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale din instituțiile rezidențiale gestionate de Agenția Națională Asistență Socială pentru anii 2018-2026 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia

CUPRINS

ABREVIERI	2
INTRODUCERE	3
I. PROCESUL DE TRANSFORMARE A INSTITUȚIILOR REZIDENȚIALE	4
II. PREVENIREA INSTITUȚIONALIZĂRII	8
III. FORTIFICAREA CAPACITĂȚILOR SPECIALIȘTILOR	10
IV. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA PROCESULUI DE DEZINSTITUȚIONALIZARE	12
V. INFORMAREA ȘI SENSIBILIZAREA POPULAȚIEI	14
VI. PARTENERIATE	16
CONCLUZII	18
ANEXE	20
Anexa nr. 1. Normele de cheltuieli în bani pentru întreținerea persoanelor cazate în instituțiile sociale pentru anul 2019	20
Anexa nr. 2. Capacitatea CTPPD pentru anul 2019	21
Anexa nr. 3. Instruirea beneficiarilor, anul 2019	22
Anexa nr. 4. Realizările obținute cu suportul partenerilor de dezvoltare	24
în anul 2019	24
Tabelul 1. Informația privind achiziționarea imobilelor în anul 2019, necesare dezvoltării serviciilor sociale.....	5
Tabelul 2. Rezultatele examinării solicitărilor de plasament, anul 2019.....	8
Tabelul 3. Vizite de monitorizare efectuate de către ANAS, anul 2019	12
Figura 1. Serviciile sociale funcționale în anul 2019	5
Figura 2. Distribuția beneficiarilor în servicii alternative, anul 2019	5
Figura 3. Ponderea beneficiarilor dezinstituționalizați în anul 2019	6
Figura 4. Numărul cazurilor prevenite de instituționalizare a beneficiarilor cu dizabilități mintale, anul 2019	8
Figura 5. Numărul beneficiarilor documentați în anul 2019	17

ABREVIERI

ANAS	Agencia Națională Asistență Socială
A.O. PFC	Asociația Obștească „Parteneriate pentru fiecare copil”
AOPD	Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități
APL	Autoritate publică locală
ASCHF	Asociația de Sprijin a Copiilor cu Handicap fizic din Persecina
CC	Casă Comunitară
CPTCD	Centrul de plasament temporar pentru copii cu dizabilități
CPTPD	Centru de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități
IDOM	Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova
I. P.	Instituție publică
LP	Locuință Protejată
MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
OHCHR	Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului

INTRODUCERE

Odată cu ratificarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Republica Moldova și-a asumat responsabilitatea realizării reformelor esențiale în domeniul protecției drepturilor persoanelor cu dizabilități.

În acest context au fost înregistrate progrese vădite în vederea incluziunii persoanelor cu dizabilități per ansamblu.

Eliminarea barierelor care împiedică sau limitează participarea persoanelor cu dizabilități la viața socială, este și astăzi actuală, în condiții de respectare a drepturilor și libertăților omului, egalitate de șanse și neadmiterea discriminării în raport cu ceilalți membri ai comunității.

Pornind de la conceptul fundamental de recunoaștere a persoanelor cu dizabilități drept cetățeni activi care au posibilitatea de a alege și a deține controlul asupra propriei vieți, Republica Moldova a inițiat reforma dezinstituționalizării.

Un pas esențial în aplicarea acesteia a fost aprobarea în anul 2018, a Programului național de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale din instituțiile rezidențiale gestionate de Agenția Națională Asistență Socială (în continuare ANAS) pentru anii 2018-2026 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia.

Documentul de politici reflectă pe de o parte viziunea strategică referitoare la procesul de dezinstituționalizare și incluziune ale persoanelor cu dizabilități – beneficiari ai centrelor de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități (în continuare CPTPD) din com. Bădiceni, Brînzeni, Cocieri și municipiile Bălți, Orhei și Hîncești, iar pe de altă parte - procesul de transformare a unor instituții rezidențiale în centre regionale cu atribuții în dezvoltarea și prestarea serviciilor alternative la nivel de comunitate.

Planul de acțiuni privind implementarea Programului vine să consolideze obiectivele propuse, prezentând acțiuni concrete de implementare, termeni de realizare, dar și indicatori de realizare.

Monitorizarea gradului de implementare a obiectivelor strategice și de impact major, reprezintă una din prioritățile ANAS, iar analiza dificultăților întâmpinate în procesul de realizare vor garanta aplicarea propunerilor de îmbunătățire și, nemijlocit depășirea dificultăților în atingerea scopului propus.

Așadar, fiind conceput ca sursă informativă, prezentul raport reflectă măsurile întreprinse pe parcursul anului 2019, de către șase centre de plasament pentru persoane cu dizabilități în comun cu ANAS, în calitate sa de gestionar și coordonator a activității instituțiilor de asistență socială în implementarea regulamentară a Programului sus numit.

Materialul este structurat în șase compartimente corespunzătoare obiectivelor specifice ale Programului de dezinstituționalizare:

1. Procesul de transformare a instituțiilor rezidențiale;
2. Prevenirea instituționalizării;
3. Fortificarea capacităților profesionale ale specialiștilor;
4. Evaluarea și monitorizarea procesului de dezinstituționalizare;
5. Informarea și sensibilizarea populației.
6. Parteneriate.

I. PROCESUL DE TRANSFORMARE A INSTITUȚIILOR REZIDENȚIALE

Instituțiile rezidențiale din gestiunea ANAS constituie o parte componentă a sistemului de servicii sociale și sunt instituții prestatoare de servicii cu specializare înaltă, care impun un șir de intervenții complexe ce pot include diferite combinații de servicii socio-medicale specializate, acordate persoanelor în etate și persoanelor cu dizabilități cu dependență sporită, care, din cauza anumitor circumstanțe, au pierdut sau sunt limitate în posibilitățile de participare la viața socială în aceeași măsură cu alte persoane și au nevoie de reabilitare sau asistență intensă în timp într-o instituție specializată în îngrijiri de un anumit tip.

Finanțarea instituțiilor rezidențiale din gestiune se efectuează din contul bugetului de stat și cota parte a venitului persoanelor admise în plasament.

Contribuția beneficiarilor este condiție obligatorie reglementată de legislație, care pentru beneficiarii de pensii de asigurări sociale constituie 75% din pensia stabilită, dar care este neînsemnată luând în considerație costul întreținerii unei persoane în instituție, iar pentru beneficiarii care nu au participat în calitate de contribuabili la fondul de asigurări sociale întreținerea este gratuită, ceea ce atrage după sine cheltuieli considerabile.

Annual, pentru fiecare beneficiar sunt stabilite norme de cheltuieli în bani privind asigurarea cu produse alimentare, medicamente și materiale de pansament, îmbrăcăminte a persoanelor cazate în instituție. Informația privind normele respective pentru anul 2019 poate fi vizualizată în Anexa nr. 1.

Întreținerea în instituții se realizează în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 506 din 11.05.2006 privind aprobarea normelor naturale pentru întreținerea persoanelor cazate în instituțiile sociale și Hotărârii Guvernului nr. 520 din 15.05.2006 privind aprobarea normelor de cheltuieli în bani pentru întreținerea persoanelor cazate în instituțiile sociale.

Întru realizarea procesului de transformare a CTPPD din gestiunea ANAS încă în anul 2016, de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (în continuare MSMPS) au fost aprobate Planuri de transformare, care includ un set de acțiuni concrete, corespunzătoare nevoilor generate de mecanismul de transformare din prestator de servicii rezidențiale în prestator de servicii sociale în corespundere cu nevoile beneficiarilor.

Dezvoltarea serviciilor sociale comunitare a devenit un obiectiv-cheie al politicii naționale în domeniul protecției sociale a persoanelor cu dizabilități, care presupune dezvoltarea procesului de dezinstituționalizare prin prisma creării serviciilor sociale alternative, precum Casă comunitară, Locuință protejată, Echipa mobilă, Asistență personală, Respiro, Plasament familial pentru adulți, etc.

Specificul procesului de transformare al instituțiilor rezidențiale are dublul aspect: pe de o parte se face indispensabilă instituirea/dezvoltarea serviciilor sociale de către centrele respective și/sau referirea către serviciile sociale comunitare, iar pe de altă parte este necesar de pus accent pe prevenirea instituționalizării, moment foarte important și care este realizat doar în parteneriat cu Autoritățile Publice Locale (APL).

Cu referire la primul aspect și anume dezvoltarea de către instituții a serviciilor sociale de alternativă, prezentăm următoarele date statistice:

Pentru anul 2019, CTPPD au planificat mijloace financiare pentru procurarea a 17 imobile, dintre care 11 imobile cu destinația dezvoltării serviciului social locuință protejată, iar alte 6 imobile pentru instituirea serviciului social Casă comunitară.

În total, în perioada de referință, au fost procurate 10 imobile, care sunt indicate în *Tabelul nr. 1*, pentru procurarea cărora au fost utilizate resurse financiare în mărime de 5393311,09 lei.

Tabelul 1. Informația privind achiziționarea imobilelor în anul 2019, necesare dezvoltării serviciilor sociale

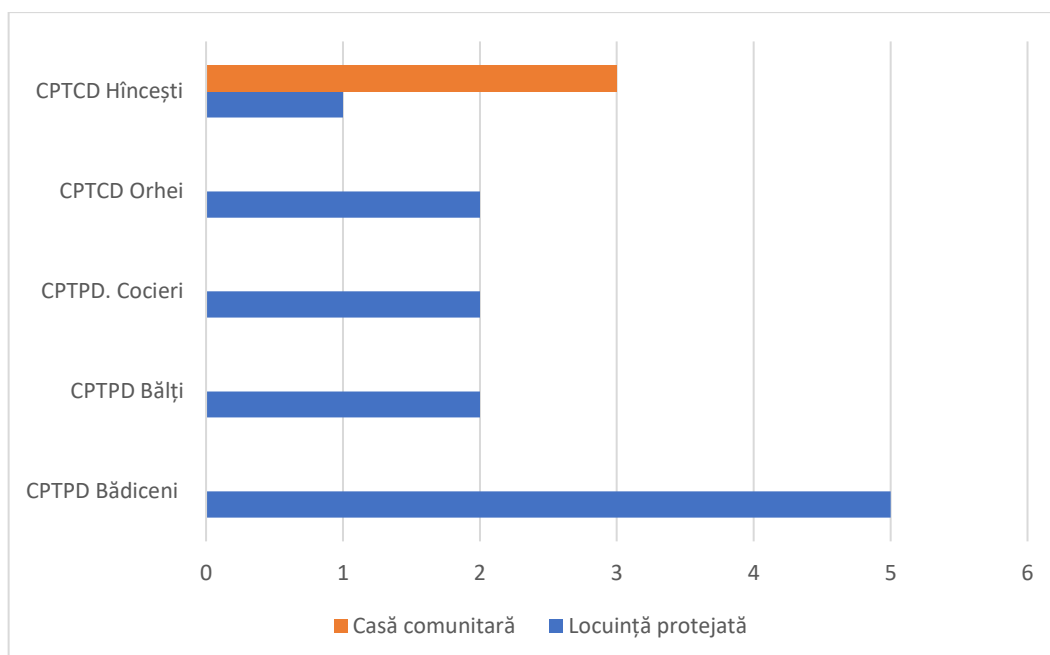
Instituția	Imobile procurate din mijloace financiare publice	Imobile procurate cu suportul partenerilor de dezvoltare*
Centrul de plasament pentru persoane cu dizabilități, com Bădiceni	3	
Centrul de plasament pentru persoane cu dizabilități, mun. Bălți	4	
Centrul de plasament pentru copii cu dizabilități, mun. Orhei	2	
Centrul de plasament pentru copii cu dizabilități, mun. Hîncești		1
Total imobile procurate	10	

* A. O. „Parteneriate pentru fiecare copil”

Sursa: Rapoartele CTPPD pentru anul 2019.

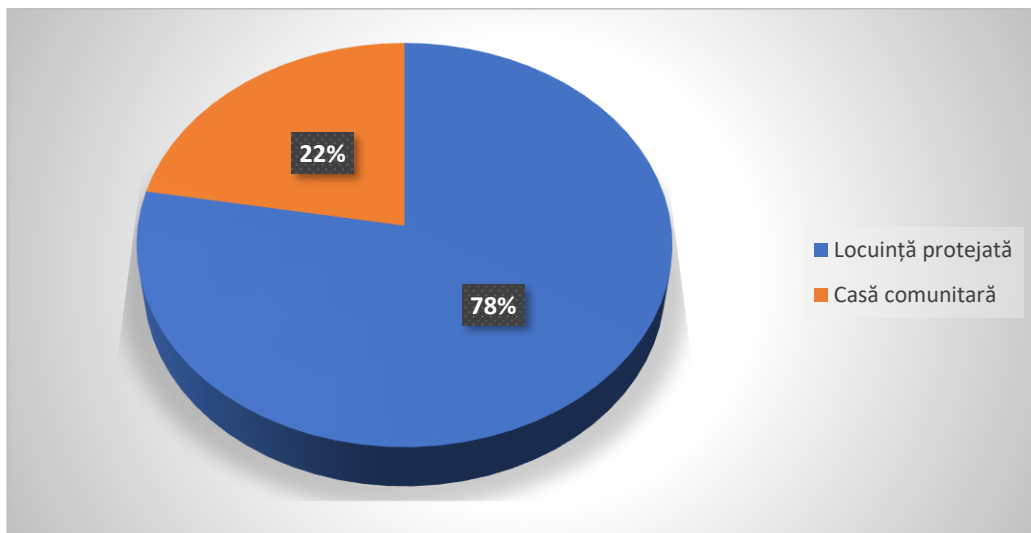
În *Figurile nr. 1 și nr. 2* sunt informațiile privind numărul serviciilor sociale funcționale* la finele anului 2019, în care au fost transferați 81 beneficiari.

Figura 1. Serviciile sociale funcționale în anul 2019

Sursa: Rapoartele CTPPD pentru anul 2019.

Figura 2. Distribuția beneficiarilor în servicii alternative, anul 2019

Sursa: Rapoartele CTPPD pentru anul 2019.

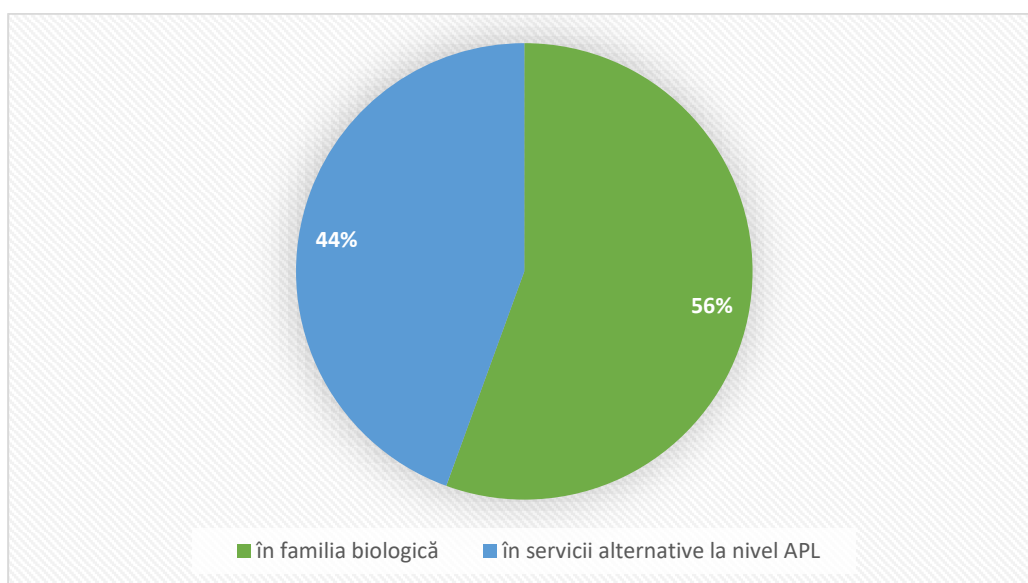
Un alt element al asigurării dezinstituționalizării persoanelor aflate la întreținerea statului în centrele de plasament temporar este dezvoltarea personală a acestora.

În perioada raportată, în colaborare cu partenerii de dezvoltare, în cadrul CTPPD au fost organizate multiple activități în scopul informării și instruirii beneficiarilor cu privire la drepturi și libertăți. Datele privind tipul acestor activități și alte informații relevante se regăsesc în Anexa nr. 3.

Concomitent, cu acțiunile realizate de către CTPPD în vederea transferului beneficiarilor către serviciile dezvoltate și de către actorii locali, au fost întreprinse măsuri în vederea dezinstituționalizării persoanelor, inclusiv prin reintegrarea acestora în familiile biologice și/sau extinse.

Diagrama de mai jos conține informația referitoare la reintegrarea beneficiarilor centrelor în comunitate în perioada de referință:

Figura 3. Ponderea beneficiarilor dezinstituționalizați în anul 2019

Sursa: ANAS, Serviciul instituții de asistență socială și reabilitare/recuperare

Astfel, în anul de referință - 27 rezidenți au fost dezinstituționalizați în comunitate, dintre care 12 persoane transferate în servicii comunitare (inclusiv 3 copii) și 15 persoane reintegrate în familii biologice/extinse (inclusiv 4 copii).

Toate schimbările în viața beneficiarilor, inclusiv referirea către serviciile sociale comunitare se efectuează exclusiv în baza re/evaluării capacităților acestora. Beneficiarilor li se oferă toate informațiile necesare într-o formă accesibilă.

Revenind la cel de-al doilea aspect caracteristic procesului de transformare (prevenirea instituționalizării), este de notificat asupra faptului că, procesul de transformare inițiat are un caracter complex și va fi reușit finalizat, dacă autoritățile locale vor asigura prevenirea marginalizării și a excluziunii sociale, precum și facilitarea reintegrării persoanelor cu dizabilități în mediul familial și în comunitate.

În scopul monitorizării, precum și acordării suportului metodologic necesar managerilor instituțiilor vizate în procesul de implementare a Planurilor de transformare, precum și a Programului de dezinstituționalizare în anul 2019, ANAS împreună cu partenerii de dezvoltare au organizat și a desfășurat 5 ședințe de lucru privind impedimentele întâmpinate, ceea ce a asigurat un dialog continuu și intervenții prompte pentru depășirea dificultăților înregistrate.

II. PREVENIREA INSTITUȚIONALIZĂRII

Prevenirea instituționalizării persoanelor în CTPD este un proces complex, care implică responsabilitatea civică a comunității și în special a liderilor acestei comunități, fie aceștia sunt funcționari publici, fie activiști ai societății civile.

Pentru incursiunea acestui domeniu este necesar de menționat că, prevenirea instituționalizării nu poate fi realizată în măsură deplină, deoarece, practica denotă situații destul de complicate, în care neadmiterea persoanei în centrul de plasament ar genera atentarea la nerespectarea drepturilor și libertăților altor persoane și punerea în pericol pentru viața și sănătatea însăși a potențialului beneficiar.

Datorită caracterului complex, ce necesită abordare individualizată în format multidisciplinar, în scopul asigurării transparenței în procesul examinării solicitărilor de plasament în instituțiile sociale rezidențiale a adulților și copiilor cu dizabilități, încă în anul 2015 au fost create Grupurile de lucru multisectoriale (Ordinele Ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei (nr. 166 din 22.10.2015, nr. 202 din data de 11.12.2015, nr. 21 din 11.02.2016).

Contextual acestui subiect, este de menționat că ANAS examinează dosarele solicitanților de plasament pentru instituțiile de plasament din gestiune. După analiza complexă a dosarelor, acestea fie sunt restituite în teritoriu pentru completare, fie sunt înaintate spre examinare în cadrul ședințelor Grupurilor de lucru.

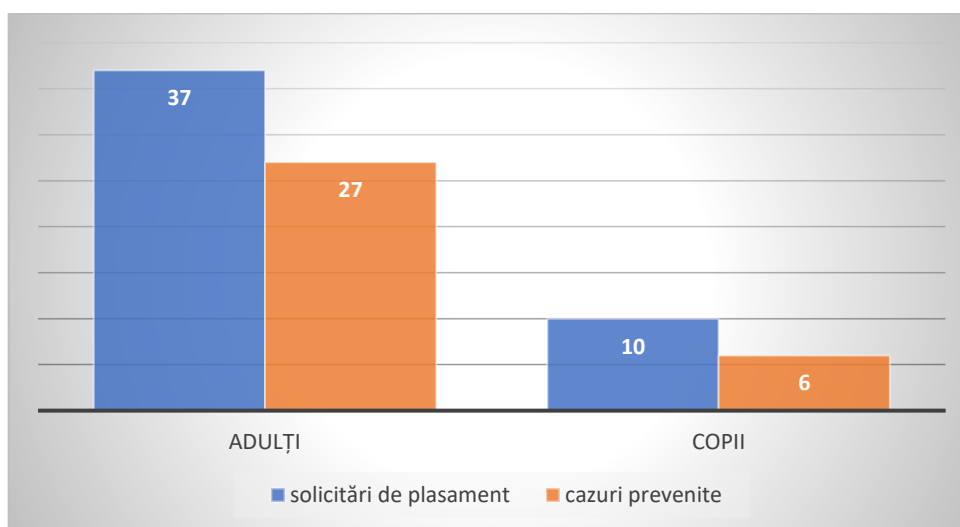
În perioada de referință ANAS a examinat 91 de solicitări în cadrul ședințelor Grupurilor de lucru. Numărul de ședințe desfășurate pentru examinarea solicitărilor precum și rezultatele acestora sunt incluse în tabelul nr.

Tabelul 2. Rezultatele examinării solicitărilor de plasament, anul 2019

Nr. d/o	Profilul de plasament	Nr. ședințe ale grupului de lucru	Nr. solicitări examinate	Nr. îndreptări eliberate
1.	Somatic	8	44	30
2.	Psihoneurologic(adulți)	7	37	10
3.	Psihoneurologic(copii)	3	10	4
TOTAL		18	91	44

Sursa: ANAS.

Figura 4. Numărul cazurilor prevenite de instituționalizare a beneficiarilor cu dizabilități mintale, anul 2019

Sursa: ANAS.

Un exemplu de bune practici privind prevenirea instituționalizării, în special a copiilor cu dizabilități, este activitatea desfășurată de către Centrul de reabilitare și protecție socială a copiilor în situație de risc „Пламъче” din or. Taraclia și Centrul de reabilitare de zi pentru copii cu dizabilități, or. Criuleni.

Aceste instituții prestează servicii sociale specializate de îngrijire în regim de zi a copiilor în situație de risc și cu dizabilități, în vederea re/integrării sociale și familiale a acestora, precum și în scopul prevenirii separării copiilor în situație de risc de mediul familial și excluziunii sociale.

În funcție de necesitățile beneficiarilor, aceste instituții prestează servicii de:

- alimentație;
- formarea deprinderilor de viață;
- dezvoltarea abilităților cognitive, de comunicare și comportament;
- suport în studierea și asimilarea programelor școlare, orientare profesională;
- consiliere și reabilitare psihosocială a copiilor;
- petrecerea timpului liber;
- facilitarea accesului la servicii din comunitate (educație, sănătate, cultură, etc.);
- consolidarea abilităților părintești în creșterea și educarea copiilor; orientare profesională;
- transport zilnic;
- servicii de recuperare la domiciliu (*după caz*);
- alte servicii, în funcție de necesitățile beneficiarilor.

În anul 2019, 65 copii au beneficiat de serviciile Centrului de reabilitare și protecție socială a copiilor în situație de risc „Пламъче” din or. Taraclia, iar Centrul de zi pentru copii cu dizabilități or. Criuleni a oferit servicii de recuperare pentru 55 de copii.

III. FORTIFICAREA CAPACITĂȚILOR SPECIALIȘTILOR

În scopul dezvoltării capacităților profesionale ale personalului cu competențe în domeniul acordării serviciilor de suport persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale, pe parcursul perioadei de referință au fost realizate instruirii, mese rotunde, conferințe, etc.

Aceste activități au fost implementate în colaborare cu partenerii de dezvoltare fie direct în cadrul celor 6 centre de plasament temporar, fie și/sau ghidate/coordonate de către ANAS.

În acest context, menționăm unele din aceste evenimente, relevante personalului angajat în cadrul celor 6 centre de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități, supuse procesului de transformare:

- Atelier de instruire „Fenomenul traficului de ființe umane”;
- Conferința Internațională de finalizare a proiectului „Promovarea și monitorizarea drepturilor persoanelor cu dizabilități mintale din instituțiile rezidențiale cu profil psihoneurologic”;
- Seminar „Servicii fără constrângere, violență și abuz”;
- Ședința de lucru privind inițierea procesului de analiză și revizuire a cadrului legal privind crearea întreprinderilor cu scop lucrativ (centrele pentru bătrâni), desfășurată în or. Rîșcani, Centrul „Phoenix”;
- Ședința de lucru organizată de către A. O. „People in Need” în parteneriat cu Agenția Cehă pentru dezvoltare privind consolidarea capacităților specialiștilor ANAS cu scopul elaborării suportului metodologic în contextul implementării Strategiei de dezinstituționalizare (24.09.2019);
- Vizita de studiu în orașul Praga, Republica Cehă, în cadrul proiectului „Îmbunătățirea calității asistenței pentru persoanele cu dizabilități intelectuale din Republica Moldova” (06.11.2019-11.10.2019);
- Atelier de lucru „Acordarea suportului instituțional în contextul dezinstituționalizării”, organizat cu suportul A. O. „People in Need”, cu participarea experților cehi (Centrul pentru dezvoltarea sănătății mintale, Praga), (28.10.2019-31.10.2019);
- Atelier de instruire „Garanțiile de bază în protecția drepturilor persoanelor aflate în instituții rezidențiale pentru adulți și a angajaților acestor instituții” organizat în colaborare cu Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR). Seminarul s-a desfășurat în data de 6.11.2019 și 21.11.2019. Pentru participare la eveniment au fost delegați câte 6 angajați din cadrul celor 6 centre de plasament;
- Atelier de lucru „Acordarea suportului echipelor multidisciplinare, create la nivel local, în contextul dezinstituționalizării”, organizat cu suportul A. O. „People in Need” și participarea APL I, Centrul de sănătate mintală Soroca, reprezentanți ai Inspectoratului de Poliție Soroca (25.11.2019-26.11.2019);
- Curs de formare inițială (40 ore) pentru angajații Serviciilor sociale „Locuință protejată” și organizațiilor necomerciale beneficiare de granturi în cadrul proiectului „Servicii Sociale Mai Bune printr-un parteneriat durabil dintre societatea civilă și Guvern”. Cursul s-a desfășurat în perioada 05-09 august și 25-29 noiembrie 2019 în cadrul instituției CTPD Bălți.

- Atelier de instruire în cadrul proiectului ”Servicii sociale mai bune” pentru 10 angajați ai CTPPD Cocieri, care urmau să activeze în cadrul serviciilor sociale dezvoltate „Locuință protejată” și „Casă comunitară” (11.09.2019-13.09.2019 și 18.09.2019-19.09.2019).

Menționăm că, suplimentar seminarelor de instruire organizate și desfășurate de către ANAS în colaborare cu partenerii de dezvoltare, centrele din gestiune au desfășurat de asemenea, evenimente cu caracter instructiv în baza Acordurilor de colaborare sau a Memorandumurilor încheiate cu diferiți reprezentanți ai societății civile.

IV. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA PROCESULUI DE DEZINSTITUȚIONALIZARE

Procesul de monitorizare și evaluare a CPTPD din gestiunea ANAS constituie instrumentul de bază pentru planificarea și gestionarea proceselor de monitorizare, evaluare și raportare a progreselor obținute spre atingerea obiectivelor stabilite în planurile de activitate sau alte documente strategice de ordin intern.

Monitorizarea și evaluarea, pe de o parte sunt realizate de fiecare instituție în parte și se finalizează în cadrul rapoartelor corespunzătoare, iar pe de altă parte, îi revin ANAS, prin atribuțiile oferite de Guvern.

După cum se cunoaște, componenta de monitorizare stabilește sistemul și procesul de colectare periodică a informației pentru identificarea și analiza progreselor obținute, folosite pentru luarea deciziilor în gestionarea activităților.

Componenta de evaluare își propune ca sarcină efectuarea unor cercetări și analize riguroase pentru a afla dacă activitățile planificate au generat efectele dorite asupra beneficiarilor și în ce măsură aceste efecte sunt atribuite intervențiilor specifice.

Instrumentele utilizate în procesul de monitorizare și evaluare sunt activitățile de control, vizitele de lucru, interviuarea personalului și a beneficiarilor, analiza documentației, notele informative, etc.

Pe parcursul anului 2019 de către echipa ANAS, au fost efectuate 10 vizite de monitorizare/evaluare.

Tabelul 3. Vizite de monitorizare efectuate de către ANAS, anul 2019

Nr. d/o	Centrul vizitat	Numărul vizitelor în teritoriu
1.	CPTCD mun. Hîncești	-
2.	CPTCD mun. Orhei	1
3.	CPTPD mun. Bălți	3
4.	CPTPD com. Brînzei, mun. Edineț	-
5.	CPTPD com. Bădiceni, mun. Soroca	-
6.	CPTPD com. Cocieri, r-l Dubăsari	1
7.	CPPVPD com. Cocieri, r-l Dubăsari	3
8.	CPPVPD mun. Chișinău	2
TOTAL vizite		10

Sursa: ANAS

La desfășurarea conținutului acestui compartiment este relevant de amintit și despre monitorizarea instituțiilor de tip rezidențial de către mecanismele naționale/internaționale privind respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități. Activitățile respective sunt realizate de către partenerii de dezvoltare prin efectuarea vizitelor în cadrul centrelor, dar și prezentarea la solicitare a diverselor date și informații relevante domeniului de activitate.

Urmare a vizitelor efectuate, focusate pe monitorizarea situației privind respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități aflate în custodia statului, inclusiv monitorizarea modului de implementare a recomandărilor elaborate anterior urmare altor activități similare au fost interviuați beneficiarii și angajații, conform unor criterii predefinite.

Ulterior, au fost întocmite rapoarte, care pe lângă constatările corespunzătoare, conțin și recomandări pentru depășirea situațiilor de dificultate existente.

Implementarea acestor recomandări constituie o prerogativă pentru instituțiile de asistență socială vizate în prezentul raport.

În acest sens, managerii Centrelor au întreprins acțiuni întru:

- asigurarea atitudinii corecte și respectuoase a personalului față de beneficiari, dar și a beneficiarilor față de alți beneficiari (în cazurile de violență lucrătorii intervin imediat și adecvat pentru a calma situația și pentru a preveni escaladarea în continuare a conflictului);
- planificarea resurselor financiare pentru consolidarea și creșterea capacităților profesionale ale angajaților;
- planificarea mijloacelor financiare pentru reparația/modernizarea spațiilor comune și asigurarea intimității în aceste spații (blocuri sanitare, încăperi de ergoterapie, etc.);
- asigurarea echipării corespunzătoare a odăilor beneficiarilor cu mobilier pentru depozitarea lucrurilor personale;
- asigurarea igienizării încăperilor și persoanelor cu mobilitate redusă;
- asigurarea transferului beneficiarilor adulți din instituții pentru copii în instituții pentru adulți;
- implementarea terapiei ocupaționale și a altor activități ludice (jocuri, sport, muzică, grădinărit, dans, activități informatice, de îngrijire a animalelor, alte activități casnice sau învățarea scrisului), ca mecanism pentru îmbunătățirea independenței personale;
- crearea și menținerea condițiilor de trai și serviciilor calitative prestate beneficiarilor, atât din bugetul de stat, cât și datorită accesării diferitor proiecte și donații de la partenerii de dezvoltare sau alte organizații necomerciale internaționale sau naționale.

V. INFORMAREA ȘI SENSIBILIZAREA POPULAȚIEI

Incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități poate fi realizată cu succes numai folosind o abordare complexă, care se axează pe toate aspectele cheie ce țin de integrarea socială: sănătate, asistență socială, educație incluzivă, familie, hrană și locuință, locul de muncă.

Persoanele cu dizabilități pot fi considerate socialmente dezavantajate, din cauza lipsei unor acțiuni de ajutor în realizarea rolului lor în societate sau datorită unor obstacole de ordin cultural, social, economic și fizic.

Promovarea incluziunii sociale și protecția drepturilor omului pentru persoanele cu dizabilități intelectuale constituie obiective strategice pentru instituțiile de asistență socială, iar eforturile comune urmează a fi orientate spre realizarea anumitor principii, cum sunt:

1. Persoanele cu dizabilități sunt un subiect al dreptului, în egală măsură cu celelalte persoane;
2. Persoanele cu dizabilități necesită abilitare și împuternicire pentru a-și exercita de sine stătător drepturile;
3. Persoanele cu dizabilități trebuie să fie incluse pe deplin în societate și să participe activ la viața socială.

Pornind de la aceste deziderate, instituțiile de asistență socială din gestiunea ANAS promovează și susțin activitățile de informare și sensibilizare a opiniei publice vis-a-vis de persoanele cu dizabilități.

În scopul informării populației privind activitățile și evenimentele desfășurate de către ANAS și centrele din gestiune, au fost create/dezvoltate platforme electronice de accesare, prin intermediul cărora sunt făcute publice diverse informații, așa ca: misiunile, obiectivele instituționale, cadrul normativ de reglementare, serviciile prestate, întrebări frecvente, etc.

Un instrument forte de vizibilitate, informare și sensibilizare a opiniei publice constituie pagina web a ANAS - www.anas.md.

Centrele de plasament temporar, de asemenea, au dezvoltat propriile pagini de socializare (Facebook), pe care sunt distribuite informații privind avantajele dezinstituționalizării persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale, inclusiv opiniile beneficiarilor, a evenimentelor desfășurate, etc.

O parte dintre activitățile de informare și de sensibilizare au fost orientate direct către beneficiarii centrelor, pentru aceștia fiind organizate mai multe evenimente realizate fie în comunitate, cu participarea unui flux sporit de persoane, fie în cadrul instituțiilor, cu invitați – membri ai comunității sau familiei.

Printre acestea sunt de menționat:

- CPTCD Orhei în parteneriat cu Asociația Umanitară „Filantropia Creștină”, în luna iulie 2019, a organizat tabără de zi pentru beneficiarii care urmau să fie dezinstituționalizați în servicii sociale;

- Asociația de Caritate „The Moldova Project” a organizat o excursie la Aqua Park-ul de la Sociteni, r-nul Ialoveni, pentru 30 de beneficiari și activități de dezvoltare a imaginii pozitive a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale;

- Un copil din Centru de plasament pentru copii cu dizabilități, mun. Orhei, în anul 2019 a fost înscris în lista elevilor și înmatriculat în clasa I, care frecventează școala din localitate, însoțit de pedagogul social al instituției;

- Un beneficiar al Locuinței protejate din or. Orhei, este implicat în proiectul „Colaborarea dintre persoanele cu dizabilități și autoritățile publice centrale și locale în vederea implementării politicii de accesibilitate”;

- Periodic au fost organizate activități distractive, de socializare și comunicare cu elevii gimnaziului „Ion și Doina Aldea Teodorovici” și studenții de la colegiul „Vasile Lupu” din mun. Orhei;

- În luna aprilie 2019, beneficiarii din CPTCD Orhei și CPTCD Hîncești au participat la concursul de desen „Și EU am un vis”, iar la data de 13.12.2019, când a avut loc evenimentul de premiere, 5 beneficiari din cadrul CPTCD Orhei și o beneficiară din cadrul CPTCD Hîncești au fost premiați cu mențiuni și cadouri;

- La data de 29.09.2019 un grup de tineri a participat la Maratonul Internațional Chișinău 2019, care s-a desfășurat de-a lungul străzilor centrale ale capitalei Republicii Moldova;

- În perioada 03.12.2019 – 06.12.2019, Centrele de plasament temporar au organizat și desfășurat activități în scopul realizării Programului de acțiuni consacrat consemnării Zilei Internaționale a persoanelor cu dizabilități – 3 decembrie. În acest context, la data de 04.12.2019 unii beneficiari din cadrul acestor Centre au participat la expoziția cu vânzări a lucrărilor confecționate manual, la Centrul republican pentru copii și tineri „ARTICO” din mun. Chișinău.

Colaborarea cu mass-media constituie un element important în comunicarea cu societatea civilă și indispensabil se face oportună prezentarea unor informații în acest sens:

- Participarea ANAS la emisiunea „Impact” la Canal 3;
- Colaborarea cu TV Moldova 1 în privința donației machetei casei „Moldova Verde”;

- Colaborarea centrelor cu TV și presa scrisă locală („Observatorul de Nord”, „Ziarul Nostru”, Jurnal TV, Publica TV, SOR TV, etc.).

VI. PARTENERIATE

Principiul parteneriatului implică o colaborare strânsă între autoritățile publice de nivel național, local, organizații internaționale, organizații necomerciale sau reprezentanți ai societății civile.

Acești actori urmează să își stabilească obiectivele comune și să mobilizeze toate resursele necesare pentru asigurarea implementării activităților propuse.

Racordat domeniului gestionat, parteneriatul aduce o plusvaloare clară în ceea ce privește sporirea eficacității aplicării fondurilor structurale și de investiții europene în vederea asigurării implementării cadrului normativ existent, or, parteneriatul consolidat și durabil, sporește angajamentul colectiv și asumarea politicilor statului, extinde cunoștințele disponibile, know-how-ul și punctele de vedere în ceea ce privește conceperea și aplicarea strategiilor, pregătirea, punerea în aplicare, monitorizare și evaluare și asigură o transparență sporită în procesele de luare a deciziilor.

Întru realizarea scopului comun, ce vine în interesul persoanelor cu dizabilități și anume dezvoltarea serviciilor sociale alternative, promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, prin consolidarea eforturilor comune, mai multe organizații non-guvernamentale au încheiat cu cele șase instituții rezidențiale Acorduri de parteneriat cu privire la implementarea anumitor proiecte sociale ce țin de incluziunea persoanelor cu dizabilități.

Printre partenerii de dezvoltare, care oferă suport în vederea implementării măsurilor de asistență socială sau de altă natură menționăm:

- A. O. „Keystone” Moldova;
- A. O. „People in Need” Moldova;
- A. O. „Asociația de Sprijin a Copiilor cu Handicap fizic din Persecina”;
- A. O. „Parteneriate pentru fiecare copil”;
- A. O. „Casa Speranțelor”;
- I. P. „Clinica Juridică Universitară”;
- A. O. „Dreptul de a fi”;
- A. O. „Eternitate”;
- „Siol Foundation”;
- A. O. „Social-Asist”
- Asociația Raională de Educare a Adulților „Prutul de sus” Edineț;
- Oficiul Înalțului Comisar ONU pentru Drepturile Omului;
- A. O. Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități”, etc.

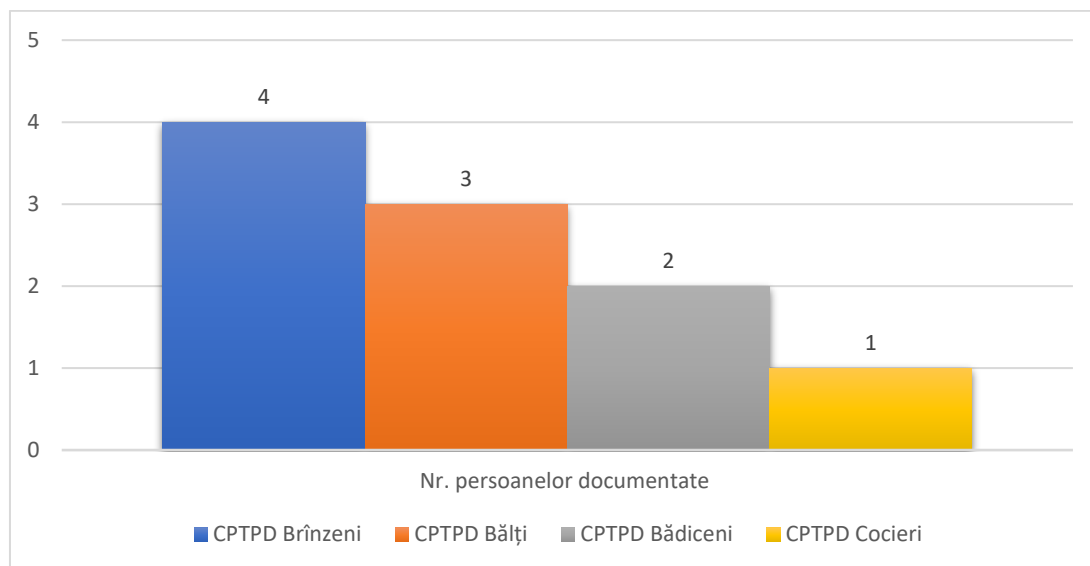
Datorită relațiilor de colaborare cu organizațiile numite, a fost posibilă realizarea acelor evenimente descrise în compartimentele prezentului raport (atelieri de lucru, instruire tematice, ședințe de lucru, dezvoltarea serviciilor sociale, organizarea măsurilor cultural-artistice, organizarea vizitelor de studiu peste hotarele țării, schimbul de bune practici, etc.) impactul fiind unul major, fapt pentru care în numele tuturor instituțiilor vizate, exprimăm mulțumirile de rigoare și asigurările corespunzătoare pentru colaborare ulterioară.

Realizările obținute cu suportul partenerilor de dezvoltare în perioada raportată au fost incluse în Anexa nr. 4.

La final, este important să amintim și despre colaborarea în domeniul asigurării documentării beneficiarilor CTPD și anume suportul OHCHR prin oferirea

recomandărilor pe cazurile reale ale persoanelor care anterior s-au confruntat cu impedimente la perfectarea actelor de identitate. Datorită caracterului complex al situațiilor, s-a făcut necesară intervenția Agenției Servicii Publice, Biroului Migrație și Azil, Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, prin acordarea suportului tehnic și implicarea conform competențelor în perfectarea și eliberarea actelor de identitate și de stare civilă. Rezultatul final – 10 persoane documentate.

Figura 5. Numărul beneficiarilor documentați în anul 2019

Sursa: Rapoartele CPTPD pentru anul 2019.

CONCLUZII

În vederea realizării prevederilor Programului național de dezinstituționalizare, în anul 2019, eforturile instituțiilor responsabile au fost orientate spre promovarea și implementarea mecanismelor de protecție socială a persoanelor cu dizabilități, inclusiv prin asigurarea incluziunii sociale a acestora, a drepturilor lor la protecție socială (la prestații și servicii sociale), ocupare în câmpul muncii, asistență și reabilitare medicală.

Asistența rezidențială este una din cele mai solicitate și costisitoare forme de îngrijire datorită dezvoltării insuficiente a serviciilor sociale alternative atât pentru adulți, cât și pentru copii.

Printre cauzele care servesc drept motiv de solicitare a serviciilor sociale cu specializare înaltă se evidențiază cele de ordin socioeconomic: abuzul prin abandon – abatere morală de la comportamentul normal în familie, abuzul financiar – persoana este determinată de a ceda bunurile sale (bani, locuință, alte valori) în schimbul promisiunii de a i se acorda îngrijiri.

Numărul mic de cazuri reintegrate în comunitate este condiționat de insuficiența dezvoltării serviciilor sociale comunitare și medicale integrate, care ar acoperi nevoile persoanelor ce părăsesc instituțiile rezidențiale, sau de lipsa lor în totalitate, incapacitatea economică, (ne)dorința rudelor de a lua în grijă o persoană cu nevoi speciale și imaginea pe care persoanele cu probleme de sănătate mentală o au în societate. Aceste aspecte fac problematică realizarea procesului de dezinstituționalizare și re/integrare socială a beneficiarilor instituțiilor rezidențiale.

În urma analizei situației descrise în raport, au fost constatate o serie de aspecte particulare, care influențează asupra procesului de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova, printre care:

- ✓ insuficiența măsurilor de protecție socială a persoanelor cu dizabilități în comunitate;
- ✓ accesul redus al persoanelor cu dizabilități la servicii medicale, de abilitare și reabilitare de calitate;
- ✓ rata scăzută de angajare în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități ca rezultat al pregătirii profesionale deficitare, insuficiența locurilor de muncă acomodabile rezonabil la necesitățile persoanelor cu dizabilități;
- ✓ participarea redusă a persoanelor cu dizabilități la viața politică, publică și culturală;
- ✓ inaccesibilitatea infrastructurii, transporturilor, informației și comunicațiilor pentru persoanele cu dizabilități;
- ✓ accesul redus la justiție a persoanelor cu dizabilități și la măsurile de ocrotire/suport în exercitarea capacității juridice;
- ✓ nivelul scăzut de cunoaștere a drepturilor omului de către populație, în general și, respectiv, a drepturilor persoanelor cu dizabilități.

Asigurarea dreptului la sănătate, de asemenea, este un subiect problematic, invocat de managerii instituțiilor responsabile de implementarea Programului național de dezinstituționalizare. Problemele cele mai stringente în acest domeniu sunt:

- ✓ accesibilitatea redusă la infrastructura instituțiilor medico-sanitare, în special în mediul rural;
- ✓ insuficiența serviciilor și măsurilor de reabilitare medicală pentru persoane cu dizabilități mintale;
- ✓ echipamentele neadaptate pentru persoanele cu dizabilități fizice.

O altă problemă în asigurarea dreptului la sănătate este dificultatea obținerii consimțământului informat pentru tratament și spitalizare în cazul persoanelor cu probleme de sănătate mintală.

Analizele efectuate mai atestă accesul limitat al persoanelor cu dizabilități la mijloace asistive, în special în cazul dizabilităților senzoriale (asigurarea cu proteze oculare, produse tiflo tehnice, proteze și aparate auditive). Astfel, se relevă necesitatea dezvoltării unor programe naționale cu finanțare de la bugetul de stat și de la fondul asigurărilor obligatorii de asistență medicală pentru asigurarea cu mijloace asistive.

Chiar dacă dezinstituționalizarea persoanelor cu dizabilități este un proces anevoios, problemele rămân complexe și dificile pentru adulții cu dizabilități, unde procesul de dezinstituționalizare este influențat semnificativ de capacitatea autorităților – de a dezvolta un spectru larg de alternative bazate în comunitate și servicii de asistență pentru viața independentă, procesul dat va constitui obiective majore în activitatea ANAS și a instituțiilor publice din gestiune.

Pentru implementarea, în perioada următoare, a Programului de dezinstituționalizare și Planului de acțiuni este important și necesar implicarea tuturor autorităților responsabile, atât la nivel central cât și local, a societății civile, precum și asistență tehnică din partea donatorilor.

Dezvoltarea serviciilor în comunitate și consolidarea capacității APL de a răspunde nevoilor acestor persoane, de asemenea, sunt priorități-cheie pentru anii următori.

Sușinuți de partenerii de dezvoltare, autoritățile publice vor îndeplini angajamentele sale prin sprijinul pe termen lung pentru sectorul social.

Este important să creștem și nivelul de încredere a populației în sistemul de asistență socială și în serviciile sociale.

Prin urmare, monitorizarea procesului de dezinstituționalizare va rămâne crucială pentru a asigura o garantare minimă a conformității măsurilor și programelor naționale cu cele europene.

ANEXE

Anexa nr. 1. Normele de cheltuieli în bani pentru întreținerea persoanelor cazate în instituțiile sociale pentru anul 2019

Nr. crt.	Tipurile de cheltuieli	Normele de cheltuieli pentru o persoană, lei	
		azilurile/ centrele de plasament pentru persoane cu dizabilități (adulte)	centrele de plasament temporar pentru copii cu dizabilități de la 7 până la 18 ani
1	Produse alimentare (pe zi)	48,99	44,09
2	Medicamente și materiale de pansament (pe zi)	8,14	8,14
3	Îmbrăcăminte, încălțăminte și inventar moale, inclusiv pe perioade: <ul style="list-style-type: none">• o dată la 1 an	1114,38	1114,38
4	Produse igienico-sanitare (pe an)	128,57	107,14
5	Literatură, jocuri și jucării (pe an)	42,88	85,71

Anexa nr. 2. Capacitatea CTPD pentru anul 2019

Nr. d/o	Denumirea instituției	Capacitatea	Numărul de beneficiari (31.12.2019)	Unități de personal aprobate
1.	Centrul de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități adulte, com. Bădiceni, r-l Soroca	450	384	209
2.	Centrul de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități adulte, mun. Bălți	550	451	243
3.	Centrul de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități adulte, com. Brînzeni, r-l Edineț	300	232	154
4.	Centrul de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități adulte, com. Cocieri, r-l Dubăsari	355	338	164,5
5.	Centrul de plasament temporar pentru copii cu dizabilități, mun. Hîncești	315	173	206
6.	Centrul de plasament temporar pentru copii cu dizabilități, mun. Orhei	350	197	199
	TOTAL	2320	2152	1175,5

Anexa nr. 3. Instruirea beneficiarilor, anul 2019

Tematica sesiunilor de informare	Parteneri	Perioada
Centrul de plasament pentru persoane cu dizabilități, mun. Bălți		
Implicarea în procesul de abilitare civică electorală a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale;	I. P. „Clinica Juridică Universitară”.	15 februarie
Drepturile persoanelor cu dizabilități;	Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova, Inspectoratul de Poliție mun. Bălți; Centrul de Asistență, Psihologică și de Reabilitare a victimelor torturii; A. O. Institutul pentru Democrație Comrat și A. O. Centrul de Instruire și dezvoltare personală „ANIMA”, mun. Bălți.	iulie-decembrie
Centrul de plasament pentru persoane cu dizabilități, com. Bădiceni, mun. Soroca		
Implicarea în procesul de abilitare civică electorală a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale;	I. P. „Clinica Juridică Universitară”.	18 februarie
„Toți împreună vom spune nu torturii, Societatea civilă împotriva torturii”;	Centrul de Drept al Avocaților.	iulie-decembrie
Centrul de plasament pentru persoane cu dizabilități, com. Brînzeni, mun. Edineț		
Implicarea în procesul de abilitare civică electorală a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale;	I. P. „Clinica Juridică Universitară”.	19 februarie
„Toți împreună vom spune nu torturii, Societatea civilă împotriva torturii”;	Centrul de Drept al Avocaților.	iulie-decembrie
Centrul de plasament pentru persoane cu dizabilități, com. Cocieri, raionul Dubăsari		
Exercitarea dreptului la vot de către persoanele plasate în instituții rezidențiale;	A. O. „Social-Asist”.	08 februarie
„Viața în comunitate-oportunități și provocări”;	A. O. „Social-Asist” în parteneriat cu A. O. „People in Need”.	23 februarie
„Sănătatea mintală și recuperarea din perspectiva drepturilor persoanelor cu dizabilități”;	A. O. „Keystone Moldova”.	21 februarie
„ACCEPT – Asistăm Comunitatea Care Este Pentru Tine”;	A. O. „Social-Asist”.	29 iunie
„Implicarea incluzivă în viața politică contează”;	A. O. „Social-Asist”.	08 septembrie
„Garanțiile de bază în protecția drepturilor persoanelor aflate în instituții rezidențiale pentru adulți și a angajaților acestor instituții”;	A. O. „Social-Asist”.	17 septembrie 26 septembrie 05 septembrie
Centrul de plasament pentru copii cu dizabilități, mun. Hîncești		
„Vot informat și asumat”;	A. O. „Keystone” Moldova.	21 februarie

Dreptul la libera exprimare, comunicare cu părinții și rudele;	Administrația Centrului.	periodic
„Drepturi și obligațiuni. Le cunoști?”; „O prietenie și o înțelegere e mai mult ca o comoară”; „Avem un neam și un grai”; „Și noi avem dreptul la viață”;	Administrația Centrului.	periodic
<i>Centrul de plasament pentru copii cu dizabilități, mun. Orhei</i>		
„Dreptul meu la vot”;	A. O. „Keystone” Moldova.	25 ianuarie
„Sănătatea mintală și recuperarea din perspectiva drepturilor persoanelor cu dizabilități;	A. O. „Keystone” Moldova.	22 martie
„Respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în comunitate”;	Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități.	04 aprilie
„În internat sau în comunitate?”;	A. O. „Keystone” Moldova.	24 aprilie
„Dreptul meu la vot”.	A.O. „Keystone” Moldova.	septembrie

**Anexa nr. 4. Realizările obținute cu suportul partenerilor de dezvoltare
în anul 2019**

Produs realizat	Parteneri
<i>Centrul de plasament pentru persoane cu dizabilități, com. Bădiceni, mun. Soroca</i>	
Repararea și dotarea cu mobilier și electrocasnice a două imobile pentru dezvoltarea serviciului social „Locuința protejată”.	A. O. „Casa Speranțelor”
4 sere donate pentru serviciile „Locuință protejată” (2 locuințe în s. Bădiceni, r-l Soroca și 2 în s. Zgurița, r-l Drochia).	A. O. „People in Need Moldova”
<i>Centrul de plasament pentru persoane cu dizabilități, mun. Bălți</i>	
10 beneficiari pregătiți pentru dezinstituționalizare	I. P. „Clinica Juridică Universitară”
Dotarea, conform nevoilor individuale ale beneficiarilor a 2 imobile pentru dezvoltarea serviciului social „Locuința protejată” (s. Pârlița, r-l Fălești și mun. Bălți).	
Selectarea și evaluarea a 12 beneficiari pentru pregătirea traiului în comunitate.	A. O. „Dreptul de a fi”
Repararea și dotarea cu mobilier și electrocasnice a unui imobil pentru dezvoltarea serviciului social „Locuința protejată”, precum și instruirea personalului.	
<i>Centrul de plasament pentru persoane cu dizabilități, com. Brînzeni, mun. Edineț</i>	
Dezvoltarea serviciului social „Locuință protejată OAZA”, contribuind la consolidarea capacităților profesionale ale angajaților serviciului și antrenarea beneficiarilor în activități pentru trai independent în comunitate.	Asociația Raională de Educare a Adulților „Prutul de sus” Edineț
<i>Centrul de plasament pentru persoane cu dizabilități, com. Cocieri, raionul Dubăsari</i>	
Integrarea în comunitate a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale	A. O. „Social-Asist”
<i>Centrul de plasament pentru copii cu dizabilități, mun. Hîncești</i>	
Procurarea, amenajarea și dotarea unui imobil, pentru dezvoltarea serviciului social „Locuință protejată”	A. O. „Parteneriat pentru fiecare copil”
Acordarea suportului în revizuirea Planului de transformare al Centrului în corespundere cu necesitățile identificate, crearea a 2 „Case comunitare” pentru 13 beneficiare și dezvoltarea serviciilor alternative.	„Siol Foundation” A. O. „Parteneriat pentru fiecare copil”
<i>Centrul de plasament pentru copii cu dizabilități, mun. Orhei</i>	
Finanțarea lucrărilor de schimbare a sistemului de încălzire la serviciul social „Casa Comunitară” în s. Lucașeuca.	
Renovarea, dotarea cu mobilier și electrocasnice a imobilului din s. Mălăiești, pentru dezvoltarea serviciului social „Casă comunitară”.	Asociația de Sprijin a Copiilor cu Handicap fizic din Peresecina
Asigurarea cheltuielilor de instruire inițială (40 ore) și instruire continuă (20 ore) pentru personalul angajat în cadrul serviciilor. Tematica - „Planificarea centrată pe persoană”.	